

Ünnepek

Lekció: Lk. 24.1-11
Textus: Zsolt. 49

2010. ápr. 4.
Húsvét, Gazdagrét

Az élet rejtélye

A zsoltáros egy talányt ad elő. Egy titokról, egy rejtélyről szól, sőt, énekel („*hárfakísérettel adom elő...*”) Ez a rejtély az élet rejtélye, és mint ilyen, mindenkit érint. „*Halljátok ezt mind, ti népek, figyeljen a világ minden lakója...*” Megszólítja a kisembert és az előkelőt, a szegényt és a gazdagot. Bölcsességet ígér annak, aki őt hallgatja, gondolkodásra hívja az értelmet. Húsvét reggelén járjuk körül a nagy titkot, tekintsünk bele az élet rejtélyébe, gondolkodjunk el azon, ami igazán számít!

Mindezt persze nem önmagáért, nem a maga kedvtelésére, nem üres filozofálgatás okán teszi. A kérdés húsbavágó, hiszen gyakran válik kegyetlenné és kétségbeejtővé a tapasztalat, miszerint az élet igazságtalan. És minél igazságtalanabbnak látjuk az életet, annál könnyebben vetjük el a bizalmat egy igazságos Istenben. És minél inkább kivész belőlünk a remény és bizalom az Úrban, annál inkább magunkra maradunk. És minél inkább magunkra maradunk a keserves meggyőződéssel, hogy az élet igazságtalan, annál mélyebbre süllyedünk benne. Hogy végül először érzelmileg, lelkiileg, majd testileg is remény nélkül vesszünk el. Lássuk hát, mit tanít a bölcs az élet rejtélyéről! 1. Gondoljuk meg, hogy mi a bajunk az igazságtalansággal, 2. Gondoljuk meg, hogy a gazdagság nem vált meg, 3. Higgyük el, hogy a feltámadt Jézus megvált.

I. Gondold meg: mi a bajod az igazságtalansággal?

Az igazságtalanság tapasztalatát így adja elénk a zsoltáros: „*Miért félsz a gonosz napokon, ha körülvesz az alattomosok bűne, akik vagyonukban bíznak, és nagy gazdagságukkal dicsekednek?*” Az élet rejtélye, hogy igazságtalan. Az előkelők és hatalmasok gazdagodnak, miközben mások filléreiket rakosgatják. A gazdagok biztonságban tudják magukat, sokukat még a törvény sem éri el – különösen, amikor ők vannak a törvényhozói és végrehajtói hatalom élén –, az egyszerűek pedig kiszolgáltatottak. Egyesek korrupáltak, becstelének, alattomosok és mégis sikeresek, gazdagok, mások esetleg megpróbálnak igazak és hűségesek maradni, és közben felkopik az álluk. És még ha naponta nyilvánossá is lesz egy újabb korrupciós ügy, miközben egyesek börtönbüntetésre ítéltetnek, mégis úgy tűnik, hogy mindez csak a jéghegy csúcsa, és úgysem lesz igazság. Ez pedig nem pusztán politikai kérdés – hogy végül kik kerülnek és kik nem kerülnek börtönbe a lopásért -; ez sokkal súlyosabb annál. A morális kérdés így vetődik fel: van-e igazság? És abban a pillanatban teológiai kérdéssé válik: igazságos-e Isten? Hol van Isten? A teológiai kérdés pedig egzisztenciális kérdéssé lesz: Hogyan éljek? Mit keressek? Hogyan érdemes és hogyan lehet élni?

A zsoltárban megszólaló bölcs azonban továbbmegy ennél, és rámutat az e kérdések mögött meghúzódó alapvető életérzésre: félelem. („*Miért félek?*”) Amikor a gazdagok lenéznek és megvetik a szegényt, amikor visszaélnék hatalmukkal, amikor nekik mindent lehet, de a szegénynek semmit sem, amikor az ő oldalukon van a törvény, azaz a „*gonosz napokon*”, ahogy a bölcs nevezi ezeket az időket, az egyszerű ember fél, mutat rá a zsoltár. Talán ma nem a félelem az első, amit felismerünk magunkban válaszként arra, ami körülöttünk történik. Előbb vagyunk felháborodottak és haragosak. De vajon nem jelenik-e meg mindezekkel együtt az irigység: nekem miért nem adatik meg ugyanaz? Én mikor fogom ugyanannyira vinni? Nincs-e jelen bennünk a kétségbeesés: hogyan fogok megélni és egyről a kettőre jutni? Nem ugyanolyan akarsz-e lenni, mint azok, akiket ugyanakkor megvetsz, mondván, hogy lopnak? És nem mérsz-e te is bele mindenféle stiklikbe, hiszen ha szétlopják az országot, neked is jár valami? És mindezek fényében nem igaz-e a zsoltáros meglátása, hogy sokszor a félelem mozgatja az embert? Én úgy látom, hogy igen. Nem a gazdagság iránti hiábavaló vágyódás miatt verted magad olyan hitelekbe, amelyek miatt ma félsz és rettegsz? A bölcs, aki mindenkire szól, arra hív, hogy gondolkozz el mélyebben azon, mi a bajod az igazságtalansággal. Valóban az igazságtalanság, vagy csak az, hogy nem te vagy a másik oldalon? Az a baj, hogy mások lopnak sokat, vagy az, hogy a lopás – akár mekkora is, és akár milyen értékű is – önmagában rossz? Ne ragadj le ott, hogy – jogosan – háborogsz, hanem vizsgálj meg, hogy mindeközben mi irányít téged. Hogyan akarsz élni? Mit gondolsz életről, vagyonról, igazságról, Istenről? Vizsgálj meg mindezeket, hogy az élet rejtélyével szembenézhes! Mert a bölcs folytatja, és másodszor arra hív, gondold meg, hogy hova is vezet a gazdagság, mi szerezhető meg a gazdagsággal.

II. Gondold meg: a gazdagság nem vált meg!

Láttuk, hogy a gazdagság könnyen válik elnyomóvá, és közben kétségbeesésbe és félelembe kerget. Hogyan léphetünk ki a szívünket fogságba ejtő hatalma alól? Hogyan lehetünk hálásak és szabadok, miközben az élet telve igazságtalansággal? Hogyan érkezhetünk el és maradhatunk meg az Úr iránti teljes bizalomban, amikor eljönnek a „*gonosz napok*”? A bölcs először arra hív, gondold meg, hogy a gazdagság nem vált meg: „*Hiszen senki sem válthatja meg magát, nem adhat magáért váltságdíjat Istennek.*” Hiába, hogy bízunk a vagyonban, hiába, hogy nagy gazdagsággal dicsekszünk, hiába, hogy jól megy a sora és irigylik, hiába, hogy úszómedencés villát épít, hiába, hogy Zanzibárba jár nyaralni, hiába, hogy Ciprusra mentve fialtatja a milliókat, hiába, hogy magabiztosságában akár még feleségét is lecseréli, senki sem válthatja meg önmagát. Persze erre azt mondod, hogy nem is akarja, hiszen az élet ma nem erről szól. Mi az, hogy megváltás? Kit érdekel Isten? De az, ami a zsoltáros korában a megváltás szóval íratott körül, ma ugyanúgy jelen van, csak nem vallásos módon fogalmazzuk meg. Az élet rejtélyét, fogalmazzunk így, soha senki nem fogja vagyonnal megszerezni és megoldani. És miközben ezt tudjuk, mégsem tudjuk. Tudjuk, persze, pénzen nem vásárolható megoldás, de mégis pénzre vágyunk, mert nem elméletben, hanem gyakorlatban véljük a pénzben a megváltást. Kijelentjük, hogy

nem lehet pénzért boldogságot vásárolni, de olyan céljaink és álmaink vannak, és ezek mentén olyan döntéseket hozunk, és úgy cselekszünk, mintha lehetne. Mintha az élet tartalmas és jelentőségteljes voltát megvásárolhatnánk – élménnyel, életszínvonallal pénzért. Mintha az életet megválthatnánk, megvásárolhatnánk: úgy, mint szeretetkapcsolatot, úgy, mint biztonságot, úgy, mint egészséget, úgy, mint szenvedés nélküliséget, úgy, mint halhatatlanságot. A vagyon, a hatalom, a hírnév mintha mindenhez hozzásegítene, mintha minden akadályt elhárítana, mintha minden ellenséget legyőzne. Mindez arról szól, amit a vallásos társadalmakban megváltásnak hívtak. A gazdag is érzi, hogy valamivel meg kell váltani, meg kell vásárolni az életet, és ha nincs Isten ehhez, akkor a vagyonnal véli elérni.

A rossz hír, mondja a bölcs, hogy ez teljesen céltévesztett gondolkodás: „*Hiszen senki sem válthatja meg magát, nem adhat magáért váltságdíjat Istennek.*” Majd így folytatja: „*Mert olyan drága az élet váltsága, hogy [a gazdagnak] végképp le kell tennie róla...*” A jó hír, hogy mintha létezne váltság, bár nem megvásárolható. A bölcs tehát arra hív bennünket először, hogy gondoljuk meg, mi szerezhető meg a pénzzel. Az élet rejtélyének megoldása, az élet váltsága, amit valójában az irtatlan gazdagok ugyanúgy hajtanak, mint a félelemmel teli szegények, nem megvásárolható. És akkor a vagyonnak mindjárt nincs akkora szerepe, hogy ez határozzon meg. „*Miért féljek a gonosz napokon...?*”

Meghív azonban a bölcs egy másik meggondolásra is: gondold meg, mi lesz a gazdagok vége, sőt, nemcsak a gazdagok, de a szegények, de még a bölcsek, valójában minden nép, a világ minden lakója vége: „*Meghalnak a bölcsek, a bolond és az ostoba is elpusztul, és másokra hagyják vagyonukat. Azt képzelik, hogy házuk örökké megmarad, lakásuk nemzedékről nemzedékre, földeket neveznek el róluk. De a gazdag ember sem marad meg, hasonló az állatokhoz, amelyek kimúlnak.*” A gazdag nem hogy nem váltja meg életét, de ugyanúgy elpusztul, mint – a szegény? – Nem! Mint az állat... (2x is, v. 13, 21) Az állat olyan élőlény, aki nem gyűjt vagyont, nem bízik a pénzben, nem dicsekszik arannyal, ezüsttel, luxussal, még csak ruhát sem hord, azaz mezítelen, nem szembesül az élet rejtélyével, a váltság titkával és lehetetlenségével. A gazdag, de a szegény is, a bölcs, de a bolond is ugyanúgy pusztul el, mint az állat. Gondold meg, hogy közted és a kutyád között ebben a kérdésben nincs különbség, hiszen hiába minden, amit felhalmoztál, megszereztél, elvégeztél, átéltél, a végén ugyanúgy a semmivel és a semmibe mész. (A híres kutyákra is emlékeznek, de hogy ez mit segít nekik, nem tudom...) A kutya nem gyűjtött kincset, és nem is visz kincset; a gazdag gyűjtött kincset, de ő sem visz kincset magával. Mit ér hát ez a kincs, ez a gazdagság, minden általa megszerzett élmény, eredmény, ha a halál úgymint semmissé teszi? Gondold meg!

Gondold meg, hogy „*mint juhok kerülnek a holtak hazájába, a halál lesz pásztoruk, alakjuk eltűnik a holtak hazájában, nem lesz lakásuk.*” Ennél megrázóbbat, felháborgatóbbat nehéz mondani, de a bölcs mondja, hiszen azt akarja, szabadulj ki az igazságtalanság feletti megkeseredettségéből, a gazdagság miatti félelemből, az evilági tapasztalatok miatti hitetlenségéből. És ezért beviszi az utolsó ütet: olyanok leszünk a holtak hazájában, mint a juhok, akiket a halál pásztorol... Korlátolt és szelíd állatkák - egyik olyan, mint a másik -, akiket a kegyetlen rabtartó irányít – nem gazdag

rétekre és hús legelőkre. Halál pásztor vezetgeti őket körbe-körbe a holtak hazájában, mint alaktalan, hajléktalan árnyéklényeket. Gondold meg, vajon igaz-e, amit mond? Van-e benne bölcsesség és igazság? Ne fordítsd el a füledet a bölcs szavaitól, tanítása nem fog megártani, még ha össze is zavar. Tudom, hogy nem akarod meggondolni, és nem érdekel; de a bölcs érted és miattad szól, érted és miattad szorít a sarokba. Mert azt akarja, hogy meggondolásod nyomán máshogy tekints gazdagságra és szegénységre, igazságra és igazságtalanságra. Légy értelmes, és ne légy bolond! Eddig még a saját eszed alapján is eljuthatsz, hacsak véglegesen nem ejtett fogságába a gazdagság illuzórikus csábítása. Ugyanakkor, ami itt következik, az túl van minden megfontoláson – jól figyelj hát!

II. Hidd el: Jézus Krisztusban van megváltás!

A fenti kijózanító sorok után így szól a bölcs: „*De Isten engem kivált a holtak hazájából, és magához fog venni.*” Egyetlen mondat, hogy utána majd ott folytassa, ahol abbahagyta: „*Ne törődj azzal, ha valaki meggazdagszik...*” De ez az egyetlen mondat igen felháborító! Mit képzelsz ez az ember?! Miután felkavar, elbizonytalanít, megháborgat a meggondolásaival – és még igaza is van! – utána mit gondol magáról, hogy őrá nézve mindez nem igaz?! Igen, tudjuk, igaza van, józan ésszel belátható egyetemes igazságot beszélt el, de mi ez a bizonyosság, az az arrogancia, hogy magát egyszer csak kiveszi az előbbiekből: „*De Isten engem kivált a holtak hazájából...*” Mi ez a gögös magabiztosság? Mi ez az elitizmus – különb, mint mások? Mi ez, ha nem vakhit? Honnan veszi, mi alapján állítja? Jobbnak tartja magát, mint a többiek, többnek tartja magát másoknál?

Küszködhetünk ezekkel a gondolatokkal, de a tény nem változik meg: a bölcs, aki a józan észre hivatkozva szembesített a gazdagság hiábavalóságával és a halál kikerülhetetlen és pusztító voltával, egyszer csak megvallja a hitét. Hitvallásának sem előzménye, sem utóélete a zsoltárban, semmi bölcsesség, semmi magyarázat, hogy ő miért gondolja, hogy Isten kiváltja őt a holtak hazájából. Arrogancia – vagy bizalom? Vakhit, tudatlanság – vagy élő reménység és hatalmas szabadság? A bölcs nem kétségbeesik, nem a sztoikus belenyugvás útját keresi, nem buddhista módon próbál elszakadni minden szenvedélytől és az élet iránti kötődéstől. Nem, hanem hitvallást tesz: „*Isten engem kivált...*” A hit ajándék. Isten ajándékként megszületik a szívben. Nem magyarázkodás, nem meggondolás, nem meggyőzés műve. Az élet rejtélye, titok. Mégis, van a zsoltárban egy mozzanat, amiben felsejlik valami ebből a hitből: „*olyan drága az élet váltsága...*” A zsoltáros azt mondja, hogy kell lenni váltságnak. De csak olyan váltság létezik, ami túlmutat rajtunk. Ami túl van az emberen, túl van e világon, e világ minden lehetőségén.

„*Miért keresitek a holtak közt az élőket?*” – hangzik el a feltámadás hajnalán. Az élet rejtélyének megoldása nem e világ keretei között van. A váltság nem a mi hatalmunkban van. Drága, de létezik. Bölcsünk soha nem hallotta történetét, de mégis részesült kegyelmében. Mert az élet váltsága Jézus Krisztusban megjelent. Isten emberré lett. Azért lett emberré, hogy az élet váltságát életünk közepette szerezzék meg. Azért lett emberré, hogy az ember bűnéért emberként tegyen eleget. Azért halt meg a

keresztben az emberré lett Isten, hogy Isten ítéletének súlyát halálában elhordozza. Azért, hogy bennünket, halála árán, a drága váltsággal, megvásároljon a magáénak. Azért, hogy ne ott végezzük, ahova a bölcs a józan ész alapján elvezetett: juhok a halál által pásztorolva a halál országában. Ezért jött el és ezért halt meg Jézus Krisztus. De a harmadik napon feltámadt. És ma, ha a józan ész alapján eljutottál oda, hogy a gazdagság nem vált meg, hogy életet, igazi életet nem tudsz vásárolni, halljad az örömhírt: Krisztus feltámadt! És ahogy hallod az örömhírt, és amint válaszolsz rá, áradjon szét bensődben az élet nagy titka, a húsvéti hit bizonyossága: *„De Isten engem kivált a holtak hazájából, és magához fog venni.”* Ámen!